

Onderzoeksresultaten scenario's fusie met Wijdemeren

Ten behoeve van een eerste besluit

Versie: definitief
Datum: 21 mei 2024

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Scenario's	4
3	Uitleg Arhi-proces	5
4	Vergelijking van inhoudelijk beleid	8
5	Bestuurskracht	10
6	Afstand tot bestuur	18
7	Geografische consequenties.....	21
8	Financiële analyse.....	24
9	Organisatiecultuur.....	30
10	Communicatie en participatie.....	33
11	Samenvatting en conclusies	36

Bijlagen:	1.	Uitleg Arhi-proces
	2.	Impactanalyse BMC
	3.	Afstand tot bestuur
	4.	Geografische consequenties
	5.	Financiële analyse BMC
	6.	Organisatiecultuur
	7.	Communicatie en participatie

1 Inleiding

Gemeente Wijdmeren is op zoek naar een fusiepartner en heeft onder andere gemeente Gooise Meren gevraagd of, en zo ja onder welke voorwaarden, zij beschikbaar is als fusiekandidaat. Om een goed antwoord op deze vraag te kunnen geven, is meer informatie nodig.

De gemeenteraad van Gooise Meren heeft het college daarom in het raadsbesluit van 13 maart 2024 de opdracht gegeven om een verkennend onderzoek uit te voeren en hiervoor het kader en de uitgangspunten vastgesteld.

In dit document worden bondig de onderzoeksresultaten gedeeld. Deze zijn voorzien van een duiding waarbij het effect op de inwoners en organisatie van Gooise Meren is verwoord. Daar waar het van toepassing is, is dit per scenario uitgewerkt. Tot slot wordt hier een conclusie aan verbonden.

2 Scenario's

Bij dit onderzoek is rekening gehouden met een viertal scenario's. Deze scenario's staan hieronder uitgewerkt. In deze rapportage wordt steeds verwezen naar het scenarinummer en bijbehorende titel. Het inwonertal heeft betrekking op 2023 en is afgerond.

I. Wijdmeren-Hilversum

De gemeente Wijdmeren fuseert in zijn geheel met de gemeente Hilversum. Daarbij is het voor onze gemeente en onze inwoners niet relevant of dit een volledige fusie betreft, of een lichte vorm. Hilversum+ zal een kleine 120.000 inwoners tellen; Gooise Meren 60.000.

II. Wijdmeren-Gooise Meren

De gemeente Wijdmeren fuseert met een lichte samenvoeging met de gemeente Gooise Meren. Gooise Meren+ zal een kleine 85.000 inwoners tellen; Hilversum ruim 93.000

III. Wijdmeren opgesplitst

De gemeente Wijdmeren wordt opgesplitst en fuseert (met een lichte samenvoeging) met de gemeente Hilversum en de gemeente Gooise Meren. De precieze verdeling kan later bepaald worden. Voor dit scenario is een 50-50 variant gebruikt. Gooise Meren+ zal bijna 73.000 inwoners tellen; Hilversum+ circa 106.000

IV. Geen fusiepartner

De gemeenten Hilversum (circa 93.000 inwoners) en Gooise Meren (circa 60.000 inwoners) zien beiden een fusie met de gemeente Wijdmeren (ruim 24.000 inwoners) niet als kansrijk. Er zal een andere oplossing gezocht moeten worden, bijvoorbeeld een fusie buiten de regio, of een (opgelegde) fusie onder regio van de provincie.

3 Uitleg Arhi-proces

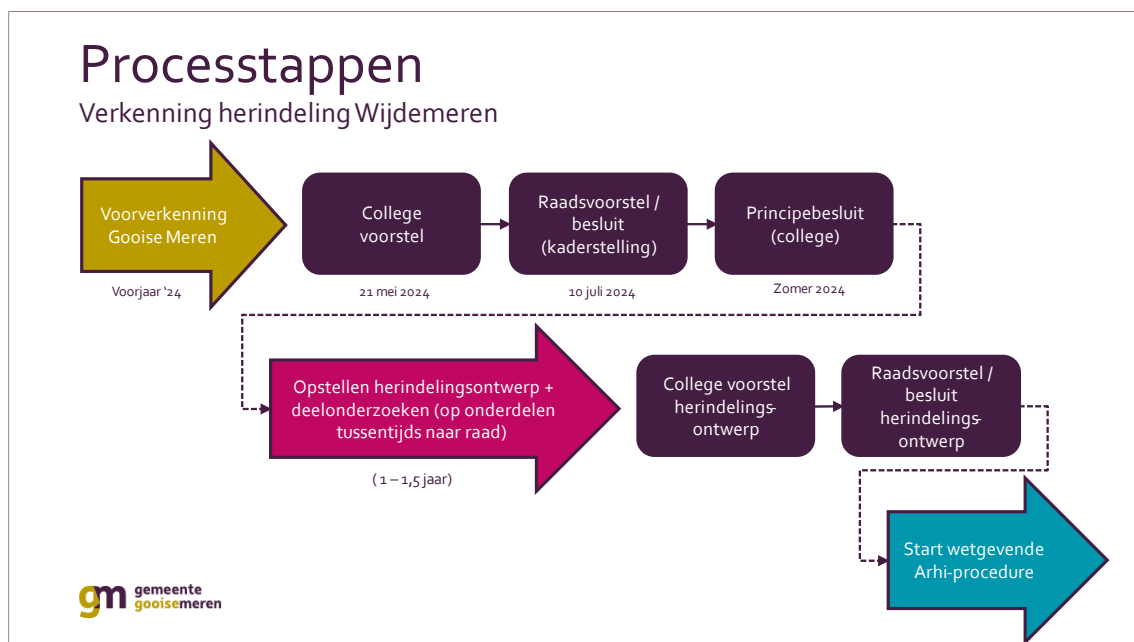
Vraag

De raad heeft verzocht meer informatie te geven over de hoofdlijnen van de fasering van een Arhi-proces.

Samenvatting resultaten

Een gemeentelijke herindeling kent drie sporen, die als drie samenhangende deeltrajecten het gehele herindelingsproces vormen (bron: Handboek gemeentelijke herindeling, ministerie BZK), waarbij voor Gooise Meren sprake is van een 'lichte' herindeling: het formele spoor, het veranderspoor en het fusiespoor.

Op dit moment bevinden we ons in de verkenning, als onderdeel van de voorbereidingsfase. Mocht de raad van Gooise Meren de eigen vraag positief beantwoorden en besluiten om over te gaan tot de volgende stap in een mogelijke herindeling, dan ontstaat er een nieuwe situatie. In onderstaande figuur zijn de processtappen voor Gooise Meren weergegeven:

Figuur 3.1 Processtappen en besluiten

Deze volgende stap is het opstellen van een herindelingsontwerp en het uitvoeren van bijbehorende deelonderzoeken. Het gekozen scenario wordt in de diepte verder uitgewerkt en er wordt antwoorden gegeven op de verdiepende vragen van de raad. Deze fase kan anderhalf jaar duren, hiervoor wordt een passende planning uitgewerkt.

De raad wordt in deze fase steeds op de hoogte gehouden over de voortgang en over bijzonderheden. Als er zaken boven water komen die niet verwacht waren en/of niet wenselijk zijn, dan kan de raad op dat moment besluiten deze voorbereidingsfase af te breken en dus niet te fuseren.

Het resultaat van het succesvol doorlopen van de eerste stap in deze fase is een herindelingsontwerp, waarin een schets wordt gegeven van de 'nieuwe' gemeente conform het gekozen scenario. Dit herindelingsontwerp wordt voorgelegd aan de raad, waar de keuze voor daadwerkelijk verder- en samengaan wordt gemaakt.

Na vaststelling van dit herindelingsontwerp start het formele wetgevende Arhi-deel van het herindelingstraject.

Met het besluit dat nu voorligt bij de gemeenteraad van Gooise Meren, geeft de raad aan of (a) en onder welke voorwaarden (b) Gooise Meren beschikbaar is als fusiepartner voor Wijdmeren. Met het voorliggende besluit wordt dus de eerste stap gezet om een mogelijk fusie voor te bereiden. De raad heeft daarbij nog alle ruimte om op basis van verdiepende inzichten te besluiten de fusie niet door te zetten.

Pas indien een herinrichtingsontwerp door de raad zou worden vastgesteld, start het formele traject van een fusie en is er geen mogelijkheid dit vrijblijvend te annuleren.

Zie voor de meer informatie bijlage 1.

Duiding en conclusies deelonderzoek

- Gemeente Gooise Meren bevindt zich in de verkenning als onderdeel van de voorbereidingsfase, net als Wijdmeren en Hilversum.
- Met het nemen van een besluit zetten we een stap en blijven daarbij in de voorbereidingsfase (die voorafgaat aan de wetgevingsfase van de Arhi).
- Met een besluit wordt besloten om met elkaar een herindelingsvariant concreet uit te gaan werken ('herindelingsontwerp').
- Als de gemeente Gooise Meren dit besluit neemt, dan is het raadzaam om daarbij duidelijk aan te geven wat er nog extra onderzocht moet worden in relatie tot die variant. Pas bij het vaststellen van het herindelingsontwerp (over circa 1,5 jaar) wordt een 'onomkeerbare' richting gekozen.
- De drie gemeenteraden spreken ieder hun voorkeur uit voor een scenario m.b.t. de fusie van Wijdmeren.
- De colleges zullen vervolgens kijken of dit tot een gelijklopend besluit leidt en de raad hierover informeren.
- De volgende stap, op basis van het besluit, is het uitwerken van een herindelingsontwerp, waarbij de verdiepende vragen van de raad van Gooise Meren beantwoord worden;
- Gedurende deze voorbereidingsfase bestaat de mogelijkheid om de voorbereidingsfase af te breken en niet te fuseren;
- Pas na het vaststellen van het herindelingsontwerp start de wetgevende fase van de Arhi.

Conclusie voor het vervolg

Bij het besluit dat Gooise Meren beschikbaar is als fusiepartner, met eventuele voorwaarden, gaan we aan de slag met een herindelingsontwerp. Dit is het moment voor het benoemen van onderwerpen die nader onderzoek vragen. Bij het vaststellen van een herindelingsontwerp start het formele wetgevingstraject van de Arhi.

Het feit dat we ons in de voorbereidingsfase bevinden, maakt dat de raad volop de ruimte heeft om te sturen op eventuele verdiepende onderzoeken. Zoals de opdracht aan het college om een herindelingsontwerp op te stellen geformuleerd is, wordt de raad hiermee juist in positie gezet om regie te voeren op dit proces.

4 Vergelijking van inhoudelijk beleid

Vraag

In welke mate komt het beleid van gemeente Gooise Meren overeen met de uitgangspunten die de gemeente Wijdmeren in de uitgangspuntennotitie heeft geformuleerd?

Samenvatting resultaten BMC

Het gemeentebestuur van Wijdmeren stelt als uitgangspunten voor fusie dat zijn inwoners, ondernemers en instellingen in de dorpen in de geherindeelde situatie deel uitmaken van:

- een gemeente die **de identiteit en het karakter van de dorpen** benut en versterkt, door de inzet van dorpenbeleid en door de voorzieningen op dorpsniveau te behouden en/of te versterken. Ook faciliteert de nieuwe gemeente het rijke sport- en verenigingsleven en het culturele aanbod;
- een gemeente die de **groenblauwe omgeving** ziet als waardevol en zich inzet om dit kenmerk van de gemeente te behouden, ook bij (bouw)ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en met speciale aandacht voor het platteland en de polders;
- een gemeente die waarde hecht aan een **goed ondernemersklimaat**, met speciale aandacht voor het toerisme, (water)recreatie en de agrarische sector.

Op basis van de verkenning concludeert BMC dat zowel gemeente Gooise Meren als gemeente Hilversum aan de uitgangspunten van Wijdmeren kunnen voldoen. In de tabel is dit weergegeven vanuit het perspectief van respectievelijk de kernwaarden, het dorpenbeleid, de omgevingskwaliteit en het ondernemersklimaat per gemeente.

Opgavenprofielen liggen dicht bij elkaar

Gooise Meren scoort goed op de uitgangspunten die door de gemeente Wijdmeren zijn geformuleerd. BMC ziet sterke overeenkomsten in beleid met betrekking tot kernwaarden, kernenbeleid, omgevingskwaliteit en ondernemersklimaat. Qua opbouw ligt Wijdmeren iets dichter bij Gooise Meren, al zijn er ook duidelijke verschillen in het sociaal-culturele en economische DNA van de kernen en het buitengebied van beide gemeenten.

	Gooise Meren
Kernwaarden	Monumentaal, groen en duurzaam. Ook: veen, agrarische sector, polders
Dorpenbeleid	Er is in iedere kern een passend evenwicht tussen ruimte voor ondernemerschap, goed wonen, zorg, winkelen, recreëren en cultuur. Wijkagenda's, stads- en wijkplatforms, wijkwethouders, wijkadviseurs.
Omgevingskwaliteit	Vanwege de hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarden van ons landschap, bouwt GM nieuwe woningen, vooral in de bestaande kernen (verdichting).
Ondernemersklimaat	De gemeenschap geeft invulling aan de wooneconomie, in woonwijken, winkelstraten, kleinere bedrijfslocaties, broedplaatsen en verzamelgebouwen. Cultuur, recreatie en sport zijn een stuwende sector.

Figuur 4.1 Vergelijking beleid Gooise Meren

BMC heeft vastgesteld dat de brede welvaart in de drie gemeenten zich op een vergelijkbaar niveau bevindt. Gooise Meren beschikt over een passend kernen- c.q. wijkenbeleid om de nabijheid van bestuur en de identiteit van de kernen te borgen.

BMC is van mening dat er geen doorslaggevend argument voor een van de scenario's te vinden is in de opgavenprofielen.

Zie voor de meer informatie bijlage 2.

Duiding en conclusies deelonderzoek

- Opgavenprofielen liggen dicht bij elkaar
- Qua opbouw ligt Wijdmeren iets dichterbij Gooise Meren dan Hilversum, al zijn er ook duidelijke verschillen in DNA
- Gooise Meren kan voldoen aan de uitgangspunten van Wijdmeren
- Opgavenprofielen leveren geen doorslaggevend argument voor een van de scenario's

Conclusie voor het vervolg

Vanuit de vergelijking tussen de uitgangspuntennotitie van Wijdmeren en het beleid van Gooise Meren zien we veel overeenkomsten tussen Gooise Meren en Wijdmeren. Dit geeft geen belemmeringen voor een lichte samenvoeging.

5 Bestuurskracht

Vraag

Wat is het effect van de vier scenario's op onze eigen en op de regionale bestuurskracht, alsmede op onze eigen organisatie (o.a. bedrijfsvoering, dienstverlening)?

Samenvatting resultaten BMC

Huidige bestuurskracht Gooise Meren

BMC constateert het volgende over de bestuurskracht van Gooise Meren:

- De Staat van Gooise Meren: op het Nederlandse gemiddelde;
- Beleidsprestaties van Gooise Meren zijn op orde;
- De organisatie is 'in lichte mate' kwetsbaar in kwantitatieve zin;
- Bijdrage aan samenwerking in de regio is 'conform omvang';
- Participatie binnen Gooise Meren is op gemiddeld niveau.

GOOISE MEREN		
Voorwaarde	Wat gaat goed?	Wat vraagt aandacht?
Omvang/opgave	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge brede welvaart 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevolkingssamenstelling
Beleidscultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Optimistisch en realistisch 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen belang versus particulier belang
Motivatie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge medewerkerstevredenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Binden en boeien personeel
Resources	<ul style="list-style-type: none"> • Platte en heldere organisatie, rust in ambtelijk apparaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelmogelijkheden personeel
Samenwerking en participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan regionale samenwerking op voor GM belangrijke thema's • Kernenbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> • Bovenregionale zichtbaarheid

Bestuurskracht	Wat gaat goed?	Wat vraagt aandacht?
Uitvoeringscapaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge klanttevredenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkelen organisatie (ambitie reikt verder)
Besliscapaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzakelijke (ook moeilijke) besluiten worden genomen 	<ul style="list-style-type: none"> • In gezamenlijkheid besluiten over bijsturen • College en raad kunnen elkaar als gremia nog versterken
Verantwoordingscapaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Steeds meer sturing vanuit maatschappelijke opgave/impact 	<ul style="list-style-type: none"> • Proactief meerjarig vooruitblikken (plan optimisme)

Prestaties	Wat gaat goed?	Wat vraagt aandacht?
Output	<ul style="list-style-type: none"> • Veelal actuele beleidskaders • Hoge klanttevredenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Domeinoverstijgend werken/integraliteit
Outcome	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge brede welvaart 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling economie

Figuur 5.1 Bestuurskracht Gooise Meren

Regionale bestuurskracht

BMC heeft in het kader van dit onderzoek gesproken met bovenregionale gesprekspartners, niet met regionale partners als buurgemeenten. Deze gesprekspartners geven aan dat de strategische samenwerking in de regio de afgelopen jaren verbeterd is en tegelijkertijd nog zeker aan kracht kan winnen wat betreft gezamenlijke koers en belangenbehartiging, onder andere in MRA-verband.

Bestuurskracht

De inbreng van Wijdemereren in de verschillende vormen van regionale samenwerking is momenteel minimaal. De verwachting van BMC is dat de regio aan bestuurskracht zal winnen in elke variant van herindeling (scenario I tot en met III). Dat effect zal na enige tijd optreden. De heringedeelde gemeente zal namelijk tijdelijk minder bijdragen aan de samenwerking, door de interne gerichtheid die ontstaat door het proces van invlechten.

BMC heeft met de bovenregionale gesprekspartners gesproken, die van mening zijn dat de strategische belangenbehartiging het meest versterkt wordt in scenario I (in de nummering van BMC is dit scenario 2): een samenvoeging van Wijdemereren met Hilversum. Om de samenwerking op tactisch en operationeel niveau te bestendigen is een goed regionaal sociaal contract over de rol en inbreng van gemeenten in de nieuwe setting een noodzakelijke voorwaarde.

Regionale samenhang

De structurele kenmerken (i.e. de onderlinge verhouding naar aantal inwoners) na herindeling pleiten volgens BMC niet voor of tegen een bepaald scenario. Scenario I, II en III blokkeren niet de ontwikkeling naar een regionaal bestuurlijk eindbeeld met drie bestuurskrachtige gemeenten.

Regio wint op termijn aan bestuurskracht

De verwachting van BMC is dat de regio aan bestuurskracht zal winnen door de herindeling. Dat effect zal na enige tijd optreden. Het bestuurlijk regionaal ecosysteem (BRE) zal opnieuw in balans moeten komen na een herindeling. Voorwaarde voor versterking van de regionale bestuurskracht is dat de onderlinge bestuurlijke verhoudingen in de nieuwe setting goed blijven. In elke variant is het nodig en mogelijk om daar goede afspraken over te maken.

Regio wel of niet gebaat bij grote centrumgemeente?

Het ontstaan van een sterke centrumstad wordt door diverse bovenregionale partners als argument genoemd voor samenvoeging van Wijdemereren met Hilversum. Er is hierover echter niet met regionale partners gesproken. Met een sterkere centrumstad wordt ook het belang van de regio, bijvoorbeeld op dossiers als bereikbaarheid en volkshuisvesting, beter bediend, zo is de verwachting van deze bovenregionale gesprekspartners uit onze regio.

Het college van Gooise Meren toonde zich mogelijk voorstander van het scenario splitsen van Wijdmeren (scenario III). Daarmee zouden de bestuurlijke regionale verhoudingen in (de huidige) balans blijven. Daarmee zou ook de regio het meest gediend zijn. Andere partijen zien geen voordelen in splitsen. Daarbij is wel aangegeven de oriëntatie van inwoners in de afweging te betrekken.

Een deel van de kernen van Wijdmeren zou op Gooise Meren georiënteerd zijn, een deel op Hilversum. Het inwonersperspectief is vanzelfsprekend een belangrijk onderdeel van een herindelingsproces. Dit aspect viel evenwel buiten de scope van deze verkenning. BMC is van mening dat de kracht van de regio niet zozeer wordt bepaald door de structurele kenmerken maar door het regionaal sociaal contract dat tussen partners wordt gesloten.

Niet herindelen is geen optie

Scenario IV – Wijdmeren vindt geen fusiepartner – scoort het slechtst op alle criteria. Alle betrokkenen zien dit scenario als volstrekt onwenselijk; in de eerste plaats voor de inwoners van Wijdmeren, maar ook voor de regio: een sterke regio acht men onontbeerlijk voor een goede strategische belangenbehartiging ten behoeve van grote opgaven

Impact van scenario's

Impact scenario I Wijdmeren gaat een lichte herindeling aan met Hilversum (scenario 2 in BMC nummering)

Als Wijdmeren wordt toegevoegd aan de gemeente Hilversum, zal in de nieuwe situatie sprake zijn van een gemeente Hilversum van ruim 118.000 inwoners. Met een oppervlakte van ruim 122 km² wordt het huidige grondgebied van Hilversum meer dan verdubbeld. Naast de wijken en buurten van Hilversum stad, de Hilversumse Meent en het landelijk gebied, zullen er zes kernen bijkomen, die deels in het Gooi en deels in de Vechtstreek liggen.

In dit scenario verbeteren volgens BMC de voorwaarden voor bestuurskracht van de gemeente Hilversum. Door groei van de organisatie zal meer capaciteit kunnen worden ingezet voor regionale samenwerking en participatie. De bestaande organisatie is robuust en kan naar onze verwachting het proces van invlechten aan. Aandacht voor de bestaande werkdruk is van belang. Met de komst van de kernen en het landelijk gebied van Wijdmeren zal Hilversum zich moeten ontwikkelen in de bijbehorende opgaven.

BMC verwacht geen impact van dit scenario op de gemeente Gooise Meren. De gemeente ontwikkelt zich verder volgens het ingeslagen ontwikkelpad. Onder gelijkblijvende voorwaarden ligt bestending c.q. verdere verbetering van de beleidsprestaties in de rede.

Scenario 2		
Voorwaarde	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Omvang/opgave	• Geen	• Verdubbeling areaal, landelijke kernen en veen problematiek
Beleidscultuur	• Geen	• Positiebepaling ('dorp' niet langer houdbaar?)
Motivatie	• Geen	• Geen
Resources	• Geen	• Uitbreiding formatie biedt kansen op specialisatie van bepaalde functies
Samenwerking en participatie	• Herijking positie/bijdrage in de regio	• Uitbreiding formatie kan op termijn leiden tot versterking

Prestaties	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Output	• Geen	• Risico op tijdelijke dip in productie door harmonisatie
Outcome	• Geen	• Geen

Figuur 5.3 Scenario I Wijdmeren - Hilversum (scenario 2 in nummering BMC)

Impact scenario II Wijdmeren gaat een lichte herindeling aan met Gooise Meren (scenario 1 in nummering BMC)

Als Wijdmeren wordt toegevoegd aan de gemeente Gooise Meren, zal in de nieuwe setting sprake zijn van een gemeente van circa 85.000 inwoners. Met een oppervlakte van ruim 150 km² wordt het huidige grondgebied van Gooise Meren bijna verdubbeld. Naast de huidige vier kernen zullen er zes kernen bijkomen, die deels in het Gooi en deels in de Vechtstreek liggen.

In dit scenario verbeteren de voorwaarden voor bestuurskracht van de heringedeelde gemeente. Door groei van de organisatie zal meer capaciteit kunnen worden ingezet voor samenwerking en participatie. Gooise Meren heeft recente ervaring met een herindelingsproces en heeft een hoge medewerkersbetrokkenheid.

Aandachtspunt bij dit scenario is volgens BMC het absorptievermogen van de organisatie van Gooise Meren, waar de afgelopen jaren hard is gewerkt om de vorige herindeling af te hechten. Een nieuwe herindeling van de omvang in dit scenario zal naar hun verwachting tijdelijk leiden tot een daling in de (kwaliteit van de) dienstverlening. Op termijn verwachten ze per saldo geen effect op de uitvoeringscapaciteit van Gooise Meren. De personele capaciteit neemt toe, maar dat geldt ook voor de omvang van het areaal en de complexiteit van de opgaven in de kernen en het buitengebied van Wijdmeren.

BMC verwacht niet of nauwelijks impact van dit scenario op de gemeente Hilversum. Alleen door de gewijzigde regionale omstandigheden is het voor Hilversum opportuun om de rol als centrumgemeente te herijken.

Scenario 1		
Voorwaarde	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Omvang/opgave	• Verdubbeling areaal	• Geen
Beleidscultuur	• Geen	• Geen
Motivatie	• Geen	• Geen
Resources	• Uitbreiding formatie versterkt robuustheid organisatie	• Geen
Samenwerking en participatie	• Uitbreiding formatie kan op termijn leiden tot effectievere inzet	• Nieuwe verhoudingen vragen strategie (wel/niet 'allround' centrumgemeente?)

Prestaties	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Output	• Risico op tijdelijke dip in productie door harmonisatie	• Geen
Outcome	• Geen	• Geen

Figuur 5.2 Scenario II Wijdmeren – Gooise Meren (in BMC nummering is dit scenario 1)

Impact scenario III Wijdmeren splitst over Gooise Meren en Hilversum (fictief rekenvoorbeeld 50-50)

Er ontstaan gemeenten met respectievelijk ruim 72.600 (Gooise Meren) en 105.600 inwoners (Hilversum). De oppervlakte van Gooise Meren neemt ongeveer met de helft toe. Het grondoppervlak van Hilversum verdubbelt bijna. Beide gemeenten krijgen er een aantal kernen bij.

In dit scenario verbeteren volgens BMC de voorwaarden voor bestuurskracht van de heringedeelde gemeenten. De personele capaciteit neemt toe, maar dat geldt ook voor de omvang van het areaal en de complexiteit van de opgaven in de kernen en het buitengebied van Wijdmeren. Een nieuwe herindeling van de omvang in dit scenario zal volgens hen naar verwachting tijdelijk leiden tot een daling in de (kwaliteit van de) dienstverlening. Doordat de toevoeging beperkter is dan een 1-op-1-herindeling van Wijdmeren met Gooise Meren of Hilversum is, zal deze dip naar verwachting kleiner zijn dan bij de eerste twee scenario's.

Bij dit scenario heeft een van de partijen een wens tot logische (= aansluitende) bestuurlijke eenheden. Deze partij wil daarbij de positie van de Hilversumse Meent betrekken.

Scenario 3		
Voorwaarde	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Omvang/opgave	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding kernen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe opgaven
Beleidscultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Geen 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen
Motivatie	<ul style="list-style-type: none"> • Geen 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen
Resources	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding formatie versterkt robuustheid organisatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding formatie biedt kansen op specialisatie van bepaalde functies
Samenwerking en participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding formatie kan op termijn leiden tot effectievere inzet 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding formatie kan op termijn leiden tot versterking van participatie en samenwerking

Prestaties	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Output	<ul style="list-style-type: none"> • Risico op tijdelijke dip in productie door harmonisatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Risico op tijdelijke dip in productie door harmonisatie
Outcome	<ul style="list-style-type: none"> • Geen 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen

Figuur 5.4 Scenario III Wijdmeren opgesplitst over Gooise Meren en Hilversum (in BMC nummering is dit scenario 3)

Impact scenario IV Wijdmeren vindt geen herindelingspartner

In dit scenario blijft de huidige situatie gehandhaafd. De impact van dit scenario is er in eerste instantie vooral op een partij die niet in deze verkenning is meegenomen: de inwoners van Wijdmeren. Als gemeente Wijdmeren geen partner vindt, en voorlopig zelfstandig doorgaat, zal de provincie mogelijk een nadrukkelijker rol nemen om dit op te lossen. Dat heeft mogelijk gevolgen voor de beïnvloedingsmogelijkheden van Gooise Meren en Hilversum. Het doemscenario is dat Wijdmeren een fusiepartner vindt buiten de regio, waardoor de toch al kleine regio aan bestuurskracht zal inboeten.

Voor Gooise Meren en Hilversum geldt volgens BMC verder dat het uitblijven van inbreng vanuit Wijdmeren in de regio ten koste gaat van een goede regionale belangenbehartiging ten behoeve van grote opgaven als bereikbaarheid en volkshuisvesting in verbanden als MRA en Economic Board.

Scenario 4		
Voorwaarde	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Omvang/opgave	• Geen	• Geen
Beleidscultuur	• Geen	• Geen
Motivatie	• Geen	• Geen
Resources	• Geen	• Geen
Samenwerking en participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Positie van de regio onder druk • Compenseren van ontbrekende inzet in regionale samenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • Positie van de regio onder druk • Compenseren van ontbrekende inzet in regionale samenwerking

Prestaties	Impact op Gooise Meren	Impact op Hilversum
Output	• Geen	• Geen
Outcome	• Geen	• Geen

Figuur 5.5 Scenario IV Geen fusiepartner (in BMC nummering is dit scenario 4)

Overall / kernboodschap

Voorwaarden voor lokale bestuurskracht verbeteren

De prestaties van een gemeente worden mede bepaald door de omvang van de gemeente, de beleidscultuur, de motivatie van bestuurders en medewerkers, de financiële gezondheid, de organisatiekracht, regionale samenwerking en bewonersparticipatie. In alle onderzochte herindelingscenario's verbeteren de voorwaarden voor bestuurskracht van de heringedeelde gemeente. Door groei van de organisatie zal meer capaciteit kunnen worden ingezet voor onder meer samenwerking en bewonersparticipatie.

Lokale bestuurskracht blijft naar verwachting op peil

BMC verwacht per saldo geen effect op de uitvoeringscapaciteit van Gooise Meren en Hilversum. De personele capaciteit neemt toe, maar dat geldt ook voor de omvang van het areaal en de complexiteit van de opgaven in de kernen en het buitengebied van de gemeente Wijdmeren. Ze verwachten ook geen effect op de beslis- en verantwoordingscapaciteit van Gooise Meren: de gemeente is in staat gebleken om de noodzakelijke besluiten te nemen, ook in complexe dossiers zoals over zullen komen uit Wijdmeren.

Niet herindelen is geen optie

Scenario IV – Wijdmeren vindt geen fusiepartner – scoort het slechtst op alle criteria. Alle betrokkenen zien dit scenario als volstrekt onwenselijk; in de eerste plaats voor de inwoners van Wijdmeren, maar ook voor de regio: een sterke regio acht men onontbeerlijk voor een goede strategische belangenbehartiging ten behoeve van grote opgaven

Zie voor de meer informatie bijlage 2 (Opmerking: de nummering van de scenario's I en II is in de rapportage van BMC per abuis omgedraaid).

Duiding en conclusies deelonderzoek

Lokale bestuurskracht

- Beleidsprestaties van Gooise Meren zijn op orde
- De organisatie is in lichte mate kwetsbaar
- Bijdrage aan de samenwerking is 'conform omvang'
- Participatie op gemiddeld niveau
- Voorwaarden voor lokale bestuurskracht verbeteren bij herindeling
- De lokale bestuurskracht blijft naar verwachting op peil

Regionale bestuurskracht

- De regionale bestuurskracht wordt versterkt bij de drie herindelingsvarianten
- De balans in de regio zien we als een positief aspect, waar een grote centrumgemeente niet per se tot meerwaarde leidt binnen de regio
- Er is vooral gesproken met bovenregionale partners (Waterschap, MRA, Veiligheidsregio, Regiokantoor), en niet met de overige regionale partners (buurgemeenten). Het belang van bovenregionale partijen is meer gediend met grote gemeenten als gesprekspartner.

Overall is het beeld dat 'niet herindelen' geen optie is, omdat er een negatieve impact is op zowel de lokale als regionale bestuurskracht.

Conclusie voor het vervolg

De huidige bestuurskracht van Gooise Meren is goed en staat een lichte samenvoeging niet in de weg. Het realiseren van die samenvoeging biedt kansen om de bestuurskracht van Gooise Meren verder te verbeteren.

Er is in het onderzoek aandacht besteed aan bovenregionale partners en hoe zij kijken naar de ontwikkeling van de bestuurskracht in de regio, maar niet aan de regionale partners. Wij verwachten dat hun beeld niet hetzelfde is. Verdiepend onderzoek naar de ontwikkeling van de regionale bestuurskracht bij scenario's I, II en III en hoe andere partners in de regio daarnaar kijken is wenselijk in een volgende stap.

6 Afstand tot bestuur

Vraag

Tijdens de politieke avond (6/3/2024) en de meningsvormende raadsvergadering (13/3) heeft de raad verzocht in de advisering aan de raad nadrukkelijk aandacht te besteden aan het effect dat de verschillende scenario's hebben op de (ervaren) afstand tot het bestuur.

Samenvatting resultaten

In dit deelonderzoek is gekeken naar de fysieke en de ervaren afstand tot het bestuur en op welke wijze met deze beide 'vormen' van afstand omgegaan kan worden.

Fysieke afstand

Naar Bussum				
Kern	Auto	Fiets		
Muiden	9,7 km	12,2 km		
Muiderberg	8,7 km	8,4 km		
Naarden	2,4 km	2,4 km		

Naar Bussum			Naar Loosdrecht	
Kern	Auto	Fiets	Auto	Fiets
Ankeveen	8,7 km	6,6 km	9,9 km	10,6 km
's-Graveland	7,1 km	5,7 km	7,2 km	6,2 km
Kortenhoef	10,1 km	8,9 km	7,1 km	8,6 km
Loosdrecht	12,9 km	13,9 km	3,9 km	4,0 km
Nederhorst den Berg	14,9 km	11,9 km	12,0 km	14,5 km

Figuur 6.1 Fysieke afstanden

In de huidige tijd van digitalisering wordt de letterlijke afstand tussen burgers en het lokale bestuur in zekere zin minder belangrijk. Digitale technologieën bieden nieuwe manieren om communicatie en interactie mogelijk te maken

Ervaren afstand

Scenario	Inwonertal Gooise Meren	Raadsleden	Wethouders
<i>Huidige situatie (2022)</i>	<i>< 60.000</i>	<i>31</i>	<i>2 tot 6,2</i>
<i>I. Wijdmeren – Hilversum</i>	<i>60.000</i>	<i>33</i>	<i>2 tot 6,6</i>
<i>II. Wijdmeren – Gooise Meren</i>	<i>85.000</i>	<i>37</i>	<i>2 tot 7,4</i>
<i>III. Wijdmeren opgesplitst</i>	<i>73.000</i>	<i>35</i>	<i>2 tot 7,0</i>
<i>IV. Geen fusiepartner</i>	<i>60.000</i>	<i>33</i>	<i>2 tot 6,6</i>

Figuur 6.2 Scenario's en inwonertallen

Bij het gemeentebestuur van Gooise Meren is er aandacht voor de individuele kernen en wordt er gewerkt met wijkwethouders. Dit heeft tot doel dat het bestuur en de organisatie – ondanks de grootte van de gemeente – benaderbaar blijft voor de inwoners. Ook kan op deze manier goed worden ingespeeld op de lokale, sociale dynamiek van de kernen.

Met scenario II of III zal het aantal kernen van de nieuwe gemeente Gooise Meren uitbreiden. Met de werkwijze van de gemeente en de opgedane ervaringen is er voldoende aandacht om de identiteit van ook deze kernen te behouden en de sociale dynamiek te blijven versterken.

De inwoner staat centraal bij de gemeentelijke dienstverlening van Gooise Meren. De gemeente Gooise Meren besteedt daarbij ook specifiek aandacht aan participatie. Inwoners worden uitgenodigd om initiatieven in te brengen en worden actief betrokken bij gemeentelijk beleid en gemeentelijke projecten.

In 2024 wordt de participatievisie geactualiseerd. Bij een (gedeeltelijke) samenvoeging met Wijdmeren helpt de manier waarop wij omgaan met participatie om de afstand tussen inwoners en bestuur te verminderen.

Zie voor de meer informatie bijlage 3.

Duiding en conclusie deelrapport

- Met de auto is de fysieke afstand vanuit de kernen van Wijdmeren naar het gemeentehuis in Bussum vanuit Kortenhoef, Loosdrecht en Nederhorst den Berg groter dan die vanuit Muiden (9,7 km); op de fiets is de afstand enkel vanuit Loosdrecht groter.
- In absolute zin spreken we nog steeds over relatief bescheiden afstanden die in plattelandsgemeenten vaak groter zijn.
- Bij de scenario's (II en III) waarbij Wijdmeren gedeeltelijk of geheel wordt toegevoegd aan Gooise Meren maakt de gemeente één of twee stappen ten aanzien van het aantal raadsleden. Daarbij blijft het aantal wethouders praktisch gelijk. Dit is echter geen significante wijziging waardoor de ervaren bestuurlijke afstand ten opzichte van de huidige situatie naar verwachting ongeveer gelijk blijft.

- Doordat de gemeente Gooise Meren aandacht heeft voor de identiteit van de verschillende kernen en wijken en actief werkt aan participatie, blijft het bestuur goed benaderbaar, ook wanneer de gemeente met scenario's II en III groter zal worden. Dit is uiteraard afhankelijk van de manier waarop de bestuurders en raadsleden hier invulling aan geven.

Conclusie voor het vervolg

Ten aanzien van de afstand tot het bestuur, vanuit meerdere aspecten, bestaat geen belemmering voor een lichte samenvoeging van Gooise Meren en Wijdmeren.

7 Geografische consequenties

Vraag

In hoeverre is het mogelijk en wenselijk om te zorgen dat bij een eventuele fusie sprake is van een geografisch aaneengesloten gebied en hoe zou dat er dan uit kunnen zien?

Samenvatting resultaten

Wettelijke eisen geen belemmering

De wet vereist niet dat een gemeente een aaneengesloten grondgebied heeft. In Nederland zijn er echter slechts enkele gemeenten die geen aaneengesloten grondgebied hebben. Betrokken autoriteiten, zoals de provincie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, houden bij hun afwegingen doorgaans wel rekening met territoriale samenhang en leefbaarheid

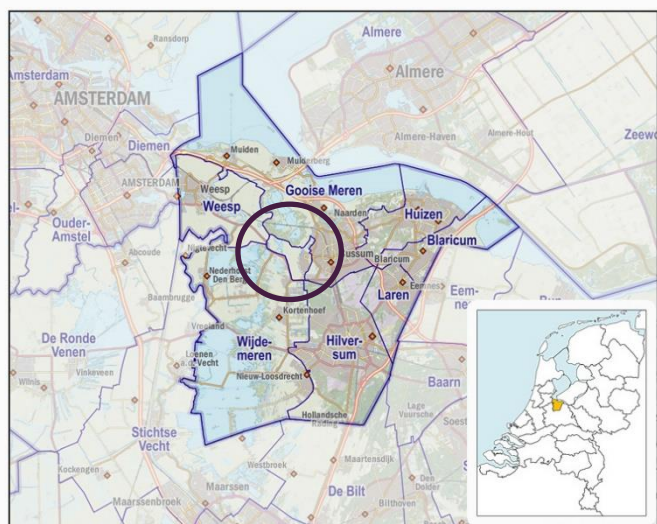
Wanneer er bij een lichte samenvoeging tussen Gooise Meren en (een deel van Wijdmeren) geen aaneengesloten grondgebied ontstaat, zal gemotiveerd moeten worden hoe de interne samenhang en de leefbaarheid zich in die situatie verhouden.

Drie opties

Wanneer de gemeente Gooise Meren en (een deel van) Wijdmeren samengaan, zijn er op hoofdlijnen drie opties voor dit tussenliggende gebied:

- De Hilversumse Meent en het buitengebied van de polder blijven bij Hilversum.
- De Hilversumse Meent blijft Hilversum; het buitengebied van de polder wordt onderdeel van Gooise Meren.
- De Hilversumse Meent en de open polder worden onderdeel van Gooise Meren.

De verwachting is dat de inwoners van de Hilversumse Meent en het bijbehorende buitengebied voor de dagelijkse voorzieningen meer op Bussum gericht zijn dan op Hilversum. Door de geringe afstand tot de kern Bussum, zullen de inwoners grotendeels voor hun boodschappen, scholen en (sport-) verenigingen gebruikmaken van het aanbod in Bussum.

Figuur 7.1 Schets van de regio

Op het moment dat er tussen Hilversum en Gooise Meren gesproken gaat worden over een mogelijke grenscorrectie van deze wijk, dan is het raadzaam om daadwerkelijk te onderzoeken in hoeverre de inwoners op Bussum gericht zijn en wat zij willen.

Praktische aspecten

Ten aanzien van het grotere onderhoud van de publieke ruimte is het zeker praktischer als er sprake is van een aaneengesloten gebied. In dat geval ben je zelf verantwoordelijk voor de wegstremmingen, omleidingen en aansluitingen van verschillende werken. Dit scheelt veel intergemeentelijke afstemming en leidt tot minder overlast voor inwoners. Ook als het een provinciale weg betreft, is de afstemming van de provincie met één gemeente met een aaneengesloten gebied minder ingewikkeld. Optie A en B vragen meer afstemming tussen gemeenten, optie C zorgt voor een logisch gebied.

Imago

Vanuit het imago en de beeldvorming is een aaneengesloten gebied ook te prefereren boven een onderbroken gebied. Bij een onderbroken gebied met verschillende gemeenten geldt er verschillend beleid voor de verschillende gebieden. Een inwoner die niet bekend is met de bestuurlijke 'lappendeken' zal niet begrijpen waarom iets op twee plekken mogelijk niet mag, maar in het gebied ertussenin wel (of andersom). Optie C dient dit onderwerp het beste, optie B in beperkte mate.

Sociale binding

De belangrijkste reden om als gemeente een aaneengesloten gebied te prefereren, heeft betrekking op de sociale binding. Inwoners van een klein deel van een gemeente die niet rechtstreeks verbonden zijn met de rest van gemeente, krijgen minder makkelijk binding met die gemeente. Enkel optie C (geheel aaneengesloten) biedt optimaal de mogelijkheid voor de kernen van Wijdmeren om zich onderdeel te voelen van de gemeente Gooise Meren.

Zie voor de meer informatie bijlage 4.

Duiding en conclusie deelrapport

- De wet schrijft niet voor dat een gemeente een aaneengesloten grondgebied heeft, al is dit in de regel wel altijd het geval.
- De provincie en de minister zullen bij hun afweging wel een afweging maken ten aanzien van de (territoriale) samenhang en leefbaarheid.
- Er zijn op hoofdlijnen drie opties hoe kan worden omgegaan met het gebied in de gemeente Hilversum dat de gemeente Wijdmeren van de gemeente Gooise Meren scheidt.

- Als het de wens is om een geografisch aaneengesloten gemeente te creëren, dan is er geen simpele oplossing. Mocht de gemeente Gooise Meren openstaan voor een lichte samenvoeging met (een deel van) Wijdmeren, dan zal in een volgende fase uitgebreid gesproken moeten worden met de betrokken partijen en onderzoek gedaan moeten worden naar de precieze consequenties. Omdat het een grenscorrectie betreft tussen de gemeente Hilversum en de gemeente Gooise Meren zijn die twee gemeenten samen met de provincie Noord-Holland de primaire gesprekspartners. Ook zullen de gemeente Wijdmeren en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betrokken moeten worden.
- Mocht de gemeente Gooise Meren openstaan voor een lichte samenvoeging met (een deel van) Wijdmeren, dan zal in een volgende fase ook onderzoek gedaan moeten worden naar de wensen van de inwoners van dit Hilversumse Meent en het buitengebied.
- In praktische zin is het wenselijk dat er een aaneengesloten grondgebied is. Optie C (geheel aaneengesloten) heeft daarbij de voorkeur, maar Optie B (aaneengesloten via de polder) en Optie A (geen aaneengesloten gebied) zijn niet onoverkomelijk.
- Er zijn imago-consequenties als de gemeente geen aaneengesloten grondgebied heeft.
- Voor de sociale binding en om te zorgen dat de kernen zich opgenomen voelen in een grotere gemeente is het nadrukkelijk wel wenselijk dat zij deel uitmaken van een aaneengesloten grondgebied met verbindingswegen.

Conclusie voor het vervolg

Het is niet noodzakelijk dat na herindeling een aangesloten gebied ontstaat, maar dit is wel wenselijk. De provincie en het Rijk zullen namelijk wel en toets doen op de territoriale samenhang en leefbaarheid. Dit vraagt aandacht in de vervolgstappen, zowel op bestuurlijk niveau als door het gesprek aan te gaan met de inwoners in het gebied om een gemotiveerde keuze te maken.

8 Financiële analyse

Vraag

Hoe ziet de financiële situatie van de gemeente Wijdmeren er (meerjarig) uit, waarbij we ons baseren op de financiële stukken van de gemeente Wijdmeren, zoals de begroting, het financieel herstelplan, de investerings- en beheerplannen, en waarbij we deze laten toetsten met een onafhankelijk ('due diligence') onderzoek? Dit is inclusief de begroting en de mogelijke dekking hiervan.

Samenvatting resultaten BMC

BMC heeft een diepgaande, financiële analyse uitgevoerd, waarbij zowel gekeken is naar Wijdmeren, Hilversum als naar Gooise Meren. Zie bijlage 5 voor hun rapportage.

Vergelijking begrotingen

De begrotingen van de drie gemeenten zijn met elkaar vergeleken. Deze zijn opgenomen in de rapportage van BMC.

Samenvatting per aspect

In de bijlage is ook de samenvatting per onderzoeksaspect opgenomen in de rapportage van BMC. We beperken ons hier tot een aantal relevante zaken met betrekking tot Wijdmeren.

Financieel herstelplan Wijdmeren

- Met name in de periode na 2027 kent het financieel herstelplan Wijdmeren een forse financiële opgave. De termijn 2027-2035 dient dan ook expliciet in de analyse te worden betrokken.
- Het financieel herstelplan Wijdmeren gaat ervan uit dat er in de huidige meerjarenperiode 2024-2027 nog een aantal bezuinigingstaakstellingen moeten worden gerealiseerd.
- Het financieel herstelplan gaat uit van een OZB-verhoging tot aan de artikel 12-norm in 2029.
- Het financieel herstelplan gaat uit van een verhoging van de toeristen- en forensenbelasting na 2024.

Uitgangspunt begroting 2024-2027

- Wijdmeren dient op korte termijn nog een paar taakstellingen te realiseren:
 - Overhead: € 420.000
 - Verkoop vastgoed € 500.000
 - Bedrijfsvoering € 42.000
 - Sociaal Domein € 500.000

Algemene uitkering

- In alle varianten treedt ten aanzien van de algemene uitkering een nadeel op van structureel € 1,4 miljoen als gevolg van het wegvallen van een vast bedrag per gemeente.
- In geval van samenvoeging met Hilversum kan daarnaast nog een klein positief effect optreden voor de maatstaf regionale en landelijke centrumfunctie.
- Als gevolg van de herindeling ontvangen de gemeenten in geval van samenvoeging met Hilversum of Gooise Meren een vergoeding van € 6.270.000. In geval van splitsing bedraagt de vergoeding € 7.450.000.

Frictielasten

- Bij frictielasten moet worden gedacht aan de kosten van de inrichting van de nieuwe organisatie of het herinrichten daarvan, harmonisatie van beleid, verordeningen en financiële uitgangspunten, actualisatie van beheerplannen.
- In geval van splitsing zal er in twee organisaties sprake zijn van frictiekosten. Bovendien brengt de splitsing zelf ook nog extra kosten met zich mee. Er komt evenwel geen dubbel budget beschikbaar.

Doorvertaling naar herindelingsvarianten I, II en III

	Variant 1 Hv/Wm	Variant 2 GM/Wm	Variant 3a Hv/Wm	Variant 3b GM/Wm
Structureel begrotingssaldo 2027	Overschot € 2,6 miljoen	Tekort € 8,3 miljoen	Overschot € 2,6 miljoen	Tekort € 8,3 miljoen
Reserves 2027	€ 1.056 per inwoner	€ 803 per inwoner	€ 1.083 per inwoner	€ 800 per inwoner
Effect algemene uitkering 2024	Structureel nadeel van € 1,4 miljoen Licht positief effect op de centrum maatstaven	Structureel nadeel van € 1,4 miljoen	Structureel nadeel van € 1,4 miljoen Licht positief effect op de centrum maatstaven	Structureel nadeel van € 1,4 miljoen
Frictievergoeding	€ 6,3 miljoen	€ 6,3 miljoen	€ 3,7 miljoen	€ 3,7 miljoen
Frictiekosten	Inrichten organisatie Harmonisatie van beleid Harmonisatie van financiën Harmonisatie van verordeningen Actualisatie van beheerplannen	Inrichten organisatie Harmonisatie van beleid Harmonisatie van financiën Harmonisatie van verordeningen Actualisatie van beheerplannen	Inrichten organisatie Harmonisatie van beleid Harmonisatie van financiën Harmonisatie van verordeningen Actualisatie van beheerplannen	Inrichten organisatie Harmonisatie van beleid Harmonisatie van financiën Harmonisatie van verordeningen Actualisatie van beheerplannen
OZB eigenaren woningen (2024)	Hilversum: + € 80 Wijdem.: - € 279	Gooise M: + € 114 Wijdem.: - € 256	Hilversum: + € 45 Wijdem.: - € 316	Gooise M: + € 66 Wijdem.: - € 298
OZB eigenaren woningen (2029)	Hilversum: + € 127 Wijdem.: - € 444	Gooise M: + € 182 Wijdem.: - € 411	Hilversum: + € 72 Wijdem.: - € 503	Gooise M: + € 106 Wijdem.: - € 478
OZB eigenaren niet-woningen (2024)	Hilversum: - € 80 Wijdem.: + € 424	Gooise M: + € 271 Wijdem.: - € 525	Hilversum: - € 43 Wijdem.: + € 461	Gooise M: + € 163 Wijdem.: - € 633
OZB gebruikers niet-woningen (2024)	Hilversum: - € 34 Wijdem.: + € 196	Gooise M: + € 157 Wijdem.: - € 348	Hilversum: - € 19 Wijdem.: - € 211	Gooise M: + € 93 Wijdem.: - € 412

	Variant 1 Hv/Wm	Variant 2 GM/Wm	Variant 3a Hv/Wm	Variant 3b GM/Wm
OZB eigenaren niet-woningen (2029)	Hilversum: + € 26 Wijdem.: - € 138	Gooise M: + € 498 Wijdem.: - € 966	Hilversum: + € 14 Wijdem.: - € 150	Gooise M: + € 300 Wijdem.: - € 1.164
OZB gebruikers niet-woningen (2029)	Hilversum: + € 37 Wijdem.: - € 210	Gooise M: + € 305 Wijdem.: - € 676	Hilversum: + € 20 Wijdem.: - € 227	Gooise M: + € 181 Wijdem.: - € 801
Afvalstoffen- heffing (eenpersoons)	Hilversum: + € 13 Wijdem.: - € 72	Gooise M: + € 17 Wijdem.: - € 52	Hilversum: + € 7 Wijdem.: - € 78	Gooise M: + € 10 Wijdem.: - € 59
Afvalstoffen- heffing (meerpersoons)	Hilversum: + € 11 Wijdem.: - € 39	Gooise M: + € 14 Wijdem.: - € 31	Hilversum: + € 6 Wijdem.: - € 44	Gooise M: + € 8 Wijdem.: - € 37
Rioolheffing	Hilversum: + € 32 Wijdem.: - € 130	Gooise M: + € 36 Wijdem.: - € 89	Hilversum: + € 18 Wijdem.: - € 144	Gooise M: + € 21 Wijdem.: - € 104
Totaal woonlasten (meerpersoons huishoudens) 2024	Hilversum: + € 123 Wijdem.: - € 448	Gooise M: + € 164 Wijdem.: - € 376	Hilversum: + € 69 Wijdem.: - € 604	Gooise M: + € 95 Wijdem.: - € 439
Te harmoniseren overige belastingen	Invoeren of afschaffen: Toeristenbelasting Forensenbelasting Hondenbelasting Precario Roerende ruimtebelasting Harmoniseren tarieven Leges	Invoeren of afschaffen: Forensenbelasting Hondenbelasting Precario Roerende ruimtebelasting Harmoniseren tarieven Toeristenbelasting Leges	Invoeren of afschaffen: Toeristenbelasting Forensenbelasting Hondenbelasting Precario Roerende ruimtebelasting Harmoniseren tarieven Leges	Invoeren of afschaffen: Forensenbelasting Hondenbelasting Precario Roerende ruimtebelasting Harmoniseren tarieven Toeristenbelasting Leges

Figuur 8.1 Financiële analyse scenario's I, II en III (nummering in tabel is van BMC: 1, 2 en 3)

Tot 2027 te overzien

- Tot 2027 is het beeld te overzien. De grootste onzekerheid is in deze periode de vraag of Wijdemeren de ingeboekte taakstellingen tot 2027 realiseert. De echte financiële opgave komt na 2027. Dat betekent dat er nog tijd is om gericht keuzes te maken. Wijdemeren heeft nog een aantal taakstellingen te realiseren en in Gooise Meren ligt er nog een opgave om in de jaren 2026 en 2027 tot een structureel sluitende begroting te komen. Hilversum heeft in alle jaren een structureel sluitend perspectief.

Structurele opgave van circa € 15 miljoen

- Naast het effect van harmonisatie van de woonlasten leidt de herindeling tot een extra opgave voor de ontvangende gemeenten van circa € 15 miljoen (structureel nadeel op de algemene uitkering, stijging van de kapitaallasten als gevolg van de onderhoudsinvesteringen, de rioleringsinvesteringen en het IHP). Daar komt bij dat de 'ontvangende gemeenten' zelf ook te maken krijgen met een stijging van de kapitaallasten als gevolg van nieuwe investeringen, waarvoor na 2027 nog geen dekking voorhanden is.

Woonlasten

- In alle varianten dalen de woonlasten voor de inwoners van Wijdmeren en stijgen de woonlasten voor de inwoners van Hilversum en/of Gooise Meren. In de splitsingsvariant dalen de woonlasten in Wijdmeren het meest. In die situatie wordt het verschil uitgesmeerd over zowel Hilversum als Gooise Meren.

Begrotingspositie

- Het vertrekpunt vanuit de begroting 2024 is in Hilversum beter dan in Gooise Meren. Gooise Meren heeft nog een bezuinigingstaakstelling door te voeren, daar waar Hilversum een structureel sluitende begroting kent.
- Daar staat tegenover dat Hilversum een paar grote grondexploitaties voorbereidt. Dat kan op de lange termijn zowel kansen (verzilveren van een eventueel batig saldo) als risico's (het treffen van verliesvoorzieningen) met zich meebrengen.

Splitsen: dubbele lasten, maar geen dubbel budget

- Vanuit een financieel oogpunt heeft 'splitsen' nadelen. Hoewel het invoegen van een kleinere gemeente wellicht gemakkelijker te realiseren is dan een grotere gemeente, blijft er in de splitsingsvariant nog steeds sprake van een harmonisatieopgave op twee plekken.
- Daarnaast leidt het splitsen van de gemeente Wijdmeren ook tot extra kosten en daardoor gaat splitsen wellicht gepaard met een langere doorlooptijd. De stijging van de woonlasten wordt in de splitsingsvariant met ongeveer 40% beperkt.

Zie voor meer informatie bijlage 5.

Duiding en conclusies deelonderzoek

De impact van variant II (Gooise Meren – Wijdmeren) op de woonlasten bedraagt ongeveer EUR 13,50 per gezin per maand (stijging woonlasten, zie tabel). Bij variant III (Wijdmeren opgesplitst) is deze impact ongeveer EUR 8,-.

Gevolgen voor de woonlasten									
	Huidige woonlasten per huishouden (2024)	Woonlasten bij verschillende scenarios/varianten							
		I: H - WM		II: GM - WM		IIIA: H - WM (splitsing)		IIIB: GM - WM (splitsing)	
Gooise Meren	€ 1.103	x	x	€ 164	15%	x	x	€ 95	9%

Figuur 8.2 Gevolgen voor de woonlasten bij verschillende scenario's

Er is echter daarnaast sprake van een financiële opgave na 2027 van structureel EUR 15 miljoen (structureel nadeel op de algemene uitkering, stijging van de kapitaallasten als gevolg van de onderhoudsinvesteringen, de rioleringsinvesteringen en het IHP, stijging kapitaallasten 'ontvangende gemeenten'). Deze opgave moet gedekt worden door een combinatie van inhoudelijke keuzes en inkomstenverhoging.

Het tekort, zoals dat gepresenteerd is in de financiële analyse, is gebaseerd op de begroting van 2024. Dat tekort is een bewuste keuze wat antwoord geeft op de vraag van de VNG om dit inzichtelijk te maken. Bij de perspectiefnota van 2025 is dit tekort vrijwel helemaal weggewerkt.

Variant II (Gooise Meren – Wijdmeren) vraagt meer van het draagvermogen van Gooise Meren dan variant III (Wijdmeren opgesplitst).

Er is gekozen voor een 50/50 verdeling als rekenmodel, in de uiteindelijke keuzes en de uitwerking van het een herindelingsontwerp zijn ook andere verhoudingen mogelijk. Er is geen rekening gehouden met eventuele scenario's met grenscorrecties ten aanzien van de Hilversumse Meent.

Conclusies voor vervolg

Gooise Meren kan alle varianten tot 2027 feitelijk dragen vanuit het oogpunt van 'beschikbare, wettelijke ruimte' (nog geen maximale OZB). De omvang van de opgave na 2027 is hierin een onzekere factor. Dit vraagt een bewuste afweging en keuze in wat we verantwoord vinden. Variant II (Gooise Meren – Wijdmeren) heeft aanzienlijk meer impact op de financiële positie van Gooise Meren dan variant III (Wijdmeren opgesplitst) en lijkt daardoor niet verantwoord. We kunnen in gesprek gaan met provincie en rijk voor extra bijdrage, dat zullen echter altijd incidentele middelen zijn en geen structurele inkomsten op de begroting.

9 Organisatiecultuur

Vraag

Kunnen we de bestaande organisatiecultuur van Gooise Meren handhaven?

Samenvatting resultaten

Organisatieontwikkeling sinds fusie

Tijdens de fusie van Gooise Meren in 2016 is er flink geïnvesteerd in (de cultuur van) de organisatie. De toenmalige directie is erin geslaagd één organisatie te ontwikkelen zonder dat er bloedgroepen van de gemeentelijke voorlopers ervaren worden.

Cultuur

Binnen onze organisatie brengen verschillende collega's uiteenlopende vaardigheden met zich mee. Allen worden gedreven door een passie voor het creëren van maatschappelijke impact. Onze organisatie staat bekend om haar hartelijke cultuur. We hechten waarde aan echte verbindingen, waarbij relaties worden gekoesterd en eerlijke feedback wordt omarmd als een katalysator voor groei. Wij vinden het belangrijk om plezier te hebben in ons werk en succes te vieren met elkaar. Wij hechten veel belang aan duidelijkheid over ieders rol en bijdrage aan de oplossing. Wij stimuleren een doortastend en actiegericht handelen, waarbij wij helder, kort en zonder onnodige complexiteit te werk gaan. Dit specifiek omschreven gedrag moet onze organisatie uniek maken en bijdragen aan het succes om de bestuurlijke doelen te behalen. Daarbij is het belangrijk steeds te beseffen dat het hierbij niet alleen gaat om het individuele gedrag van elke afzonderlijke medewerker, maar om het collectieve gedrag als gemene deler.

Organisatieontwikkeling

Bij de ontwikkeling van onze organisatiecultuur focussen we op het specifieke gedrag dat ons uniek maakt en helpt succesvol te zijn. We ontwikkelen onze cultuur door bestaande kwaliteiten te benadrukken en ontwikkelpunten te versterken.

Jaar	Waar	Onderzoek	Stelling	Percentage
2019	NL	CBS	Tevreden met werk	78%
2021	NL	CBS	Tevreden met werk	79%
2022	GM	MBO	Ik heb plezier in mijn werk	89%
2023	GM	MBO	Ik heb plezier in mijn werk	94%
2024	GM	RI&E + PSA	Ik ervaar een goede werksfeer	98%

Figuur 9.1 Uitkomsten diverse onderzoeken medewerkers

Wij zijn trots op bovenstaande cijfers en de ontwikkeling hiervan. Dit bevestigt dat onze medewerkers zich met plezier inzetten voor onze gemeente. Dat zien we ook duidelijk terug

in onze vacatures. Tegen de trend in lukt het ons om – op enkele landelijk moeilijke sectoren na – alle vacatures te vervullen. Mensen komen graag bij ons werken.

'Lichte samenvoeging'

Belangrijk uitgangspunt, zoals dat verwoord staat in het raadsbesluit van 13 maart 2024 over de voorverkenning, is dat Gooise Meren alleen openstaat voor een zogenoemde '*lichte samenvoeging*'. Bij een lichte samenvoeging betekent dit ook voor de gemeentelijke organisatie van Gooise Meren dat deze niet opgeheven wordt, medewerkers niet opnieuw moeten solliciteren naar hun oude functie en dat bestaande processen en structuren blijven bestaan. Deze organisatorische stabiliteit en identiteit geven rust en maken dat ook doorgebouwd kan worden aan de organisatiecultuur, ook bij een groei als gevolg van de mogelijke samenvoeging met (een deel van) de huidige organisatie van de gemeente Wijdmeren.

Met het uitgangspunt van een lichte samenvoeging blijven alle medewerkers van Gooise Meren op hun huidige functie. Vanuit dat uitgangspunt vindt de directie het niet meer dan behoorlijk en vanzelfsprekend dat Gooise Meren vervolgens alle medewerkers die bij een mogelijke fusie volgens scenario's II en III uit Wijdmeren komen met open armen ontvangt. Iedere medewerker is van harte welkom!

Impact op organisatie

Op dit moment kent de gemeente Gooise Meren ruim 450 fte aan medewerkers. De gemeente Wijdmeren heeft circa 150 fte. Bij scenario II (Gooise Meren – Wijdmeren) zullen deze volledig overgaan naar Gooise Meren. Bij scenario III (Wijdmeren opgesplitst) gaat het gemakshalve om ongeveer 75 fte (50/50-verdeling). Zeker bij scenario III lijkt het mogelijk ook de bestaande sturingsstructuur te behouden.

In de huidige arbeidsmarkt is er schaarste aan werknemers. Op dit moment weet de gemeente Gooise Meren hier echter nog goed mee om te gaan. Ook vanuit dat perspectief is het wenselijk om alle medewerkers uit Wijdmeren met open armen te ontvangen. Ook biedt dit de mogelijkheid om kwetsbare functies minder kwetsbaar te maken.

Aandacht voor samenvoeging

Het toevoegen van 75 tot 150 fte op 450 fte gaat niet vanzelf goed. Enerzijds zullen de nieuwe medewerkers moeten wennen aan de cultuur waarin zij terechtkomen. Anderzijds zal ook verwacht worden dat de huidige medewerkers van Gooise Meren actief op zoek gaan naar de verbinding met hun nieuwe collega's en de organisatiecultuur die zij meenemen.

Er zijn voldoende middelen en instrumenten voor het management om dit te laten slagen, die we indien nodig zullen opnemen in een specifiek 'samenvoegingsplan'.

Zie voor de meer informatie bijlage 6.

Duiding en conclusies deelonderzoek

- De gemeente Gooise Meren heeft sinds de fusie goed geïnvesteerd in de organisatiecultuur en dat heeft geresulteerd in een grote tevredenheid. Dit moet niet voor lief worden genomen, maar vraagt blijvend om focus op de ontwikkeling hiervan.
- Op voorhand lijken er geen onoverbrugbare verschillen te zijn tussen de organisatieculturen van Wijdmeren en Gooise Meren.
- De directie heeft voldoende vertrouwen in de organisatiekracht en -cultuur van de eigen organisatie dat alle medewerkers bij beide scenario's op een goede manier kunnen worden opgenomen en een passende plek kunnen krijgen. Het biedt zelfs kansen in deze krappe arbeidsmarkt en bij het minder kwetsbaar maken van bepaalde functies.
- Als in een volgende fase besloten wordt om (gedeeltelijk) samen te gaan met Wijdmeren, dan zal er een passende aanpak moeten worden opgesteld om de cultuur passend door te ontwikkelen voor de vernieuwde organisatie

Conclusie voor het vervolg

De organisatie van Gooise Meren is voldoende stabiel en heeft, mede uit ervaring met de vorige fusie, meer dan voldoende absorptievermogen om een lichte samenvoeging aan te gaan. Bovendien biedt dit ook kansen voor het creëren van een meer robuuste organisatie.

10 Communicatie en participatie

Vraag

Op welke wijze kunnen onze inwoners, ondernemers en andere organisaties betrokken worden bij een eventueel vervolgproces?

Samenvatting resultaten deelonderzoek

Als we kijken naar de uitkomsten van de consultatieronde dan vallen een aantal zaken op:

- Veel betrokkenen zijn reeds op de hoogte van de voornemens van Wijdmeren.
- Betrokken zien het grote belang van communicatie en participatie in een vroeg stadium.
- (Digitale) vragenlijsten genieten de voorkeur. Er is wisselend en beperkter draagvlak voor instrumenten als referendum en burgerberaad.
- Vanuit de wijkplatforms en ondernemingsverenigingen is gesuggereerd om via hen bijeenkomsten te organiseren. Bij *Gooise Meren Spreekt* werd deze optie slechts in 8% van de gevallen aangeklikt.
- De informatievoorziening moet afgewogen (voor- en nadelen), tijdig en transparant zijn, waarbij de middelen website en (digitale) nieuwsbrief de voorkeur hebben. Echter ook de 'papieren' middelen en bijeenkomsten moeten niet worden vergeten om alle doelgroepen te bereiken.
- In de aandachtspunten die men mee wil geven aan de gemeente is zowel aandacht voor kansen (gezamenlijk perspectief, economische kansen, versterken van de organisatie, leren van de vorige fusie) als risico's (financiële impact, harmonisatie vorige fusie).

Dit beeld sluit goed aan bij de (wettelijke) eisen en adviezen bij de Arhi-procedure om in de juiste fase de juiste middelen in te zetten om te werken aan betrokkenheid bij en draagvlak voor een mogelijke herindeling. Ook sluit dit goed aan bij de visie op communicatie en participatie van Gooise Meren en het biedt de mogelijkheid om deze visie in de praktijk te brengen.

Duiding en conclusies deelonderzoek

Communicatie

In de volgende stap bij het opstellen van het concept-herinrichtingsontwerp hanteren wij de volgende uitgangspunten en doelstellingen ten aanzien van de communicatie:

- Bewustwording van het maatschappelijke vraagstuk creëren;
- Brede communicatie, gericht op het bereiken van alle relevante doelgroepen binnen de gemeente;
- Zorgen voor actuele informatie over het traject, zowel over het proces (en belangrijke beslismomenten) als de inhoud;

- Benutten van bestaande communicatiekanalen en -middelen
- Op passende wijze zorgen voor mogelijkheden tot 'wederkerigheid' (twee-zijdige communicatie).

Participatie

Ten aanzien van de participatie hanteren wij in de volgende stap bij het opstellen van het concept-herinrichtingsontwerp de volgende uitgangspunten en doelstellingen:

- Op passende wijze aansluiten bij de inhoud en impact van de keuzes in het concept-herindelingsontwerp;
- Daar waar relevant, op een passende manier participatie laten plaatsvinden bij de deelonderzoeken;
- Wanneer er participatie gaat plaatsvinden, zal de raad vooraf over de vorm en inhoud geïnformeerd worden;

Zie voor de meer informatie bijlage 7.

Conclusie voor het vervolg

Vanuit de bovengenoemde uitgangspunten en doelstellingen hebben wij een eerste beeld hoe wij de participatie bij de komende stap in ieder geval willen inrichten. Als er nog andere mogelijkheden ontstaan die in lijn zijn met onze doelstellingen en uitgangspunten, dan zullen wij die op de dat moment overwegen.

Uitgebreide raadpleging op het concept-herindelingsontwerp

In het geval dat de raad besluit dat de gemeente Gooise Meren beschikbaar is als mogelijke fusiepartner voor de gemeente Wijdmeren, gaan wij de komende tijd een concept-herindelingsontwerp opstellen. Met dit ontwerp worden de komende tijd de consequenties van een mogelijke herindeling gedetailleerd inzichtelijk.

Op het moment dat dit inzichtelijk is, willen wij op een passende manier onze inwoners en ondernemers *raadplegen* over het concept-herindelingsontwerp en de bijbehorende consequenties voor onze inwoners. Wij willen dit doen met een uitgebreide, online vragenlijst. Dit is in lijn met wat driekwart van de ondervraagden wenselijk vindt. Wij zullen de opzet van deze vragenlijst met de raad delen, zodat vooraf duidelijk is hoe dit zal plaatsvinden.

De uitkomsten van deze raadpleging zullen wij betrekken bij onze overwegingen bij het raadsvoorstel over het vaststellen van het herindelingsontwerp. Dit ontwerp en het bijbehorende raadsvoorstel zullen ongeveer over een à anderhalf jaar gereed zijn.

Gerichte advisering op deelonderzoeken

Wij willen de participatie echter niet alleen inrichten met het raadplegen van onze inwoners en ondernemers op het moment dat het concept-herindelingsontwerp gereed is en de verschillende consequenties integraal inzichtelijk zijn. Om dit ontwerp op te stellen, zullen er

verschillende (deel-)onderzoeken worden uitgevoerd. Wij zien de mogelijkheid om op basis van deze verschillende (deel-)onderzoeken op onderdelen gerichte *advisering* plaats te laten vinden.

De wijkplatforms en ondernemingsverenigingen hebben aangeboden in het vervolgproces bijeenkomsten te willen organiseren. Wij willen van dit aanbod graag gebruik maken. Op de verschillende deelonderzoeken willen wij hen vragen een expertmeeting te organiseren om ons over dat specifieke onderwerp te adviseren.

De precieze keuze voor de onderwerpen die we hiervoor willen gebruiken, kunnen wij op dit moment nog niet invullen. Dit is namelijk enerzijds afhankelijk van het besluit dat de raad van Gooise Meren neemt ten aanzien van de extra onderzoeken, maar anderzijds ook van het besluit dat de raad van onze mogelijke herindelingspartner(s) neemt.

Nadat de besluiten van de verschillende gemeenten inzichtelijk zijn en duidelijk is voor welke variant we een herinrichtingsontwerp gaan opstellen, zullen wij hiervoor een concrete planning maken. Bij deze planning zullen we duidelijk maken op welke (deel-)onderzoeken wij gerichte advisering zullen toepassen en hoe we dat inrichten.

Brede communicatie

In de komende periode zullen we breed inzetten ten aanzien van communicatie, gericht op het bereiken van alle relevante doelgroepen binnen de gemeente. We zorgen voor actuele informatie over het traject, zowel over het proces (en belangrijke beslismomenten) als de inhoud. We benutten daarbij zoveel mogelijk de bestaande communicatiekanalen en -middelen.

11 Samenvatting en conclusies

Vorbereidingsfase vooruitlopend op wetgevingsfase Arhi

Bij het besluit dat Gooise Meren beschikbaar is als fusiepartner, met eventuele voorwaarden, gaan we aan de slag met een herindelingsontwerp. Dit is het moment voor het benoemen van onderwerpen die nader onderzoek vragen. Bij het vaststellen van een herindelingsontwerp start het formele wetgevingstraject van de Arhi.

Het feit dat we ons in de voorbereidingsfase bevinden, maakt dat de raad volop de ruimte heeft om te sturen op eventuele verdiepende onderzoeken. Zoals de opdracht aan het college om een herindelingsontwerp op te stellen geformuleerd is, wordt de raad hiermee juist in positie gezet om regie te voeren op dit proces.

Vergelijking van inhoudelijk beleid levert veel overeenkomsten

Bij de vergelijking tussen de uitgangspuntennotitie van Wijdmeren en het beleid van Gooise Meren zien we veel overeenkomsten tussen Gooise Meren en Wijdmeren. Dit geeft geen belemmeringen voor een lichte samenvoeging.

Kansen om bestuurskracht verder te verbeteren

De huidige bestuurskracht van Gooise Meren is goed en staat een lichte samenvoeging niet in de weg. Het realiseren van die samenvoeging biedt kansen om de bestuurskracht van Gooise Meren verder te verbeteren.

Er is in het onderzoek aandacht besteed aan bovenregionale partners en hoe zij kijken naar de ontwikkeling van de bestuurskracht in de regio, maar niet aan de regionale partners. Wij verwachten dat hun beeld niet hetzelfde is. Verdiepend onderzoek naar de ontwikkeling van de regionale bestuurskracht bij scenario's I, II en III en hoe andere partners in de regio daarnaar kijken is wenselijk in een volgende stap.

Afstand tot bestuur is geen belemmering

Ten aanzien van de afstand tot het bestuur, vanuit meerdere invalshoeken, bestaat geen belemmering voor een lichte samenvoeging van Gooise Meren en Wijdmeren.

Geografisch aaneengesloten gebied wenselijk, niet noodzakelijk

Het is niet noodzakelijk dat na herindeling een aangesloten gebied ontstaat, maar dit is wel wenselijk. De provincie en het Rijk zullen namelijk wel en toets doen op de territoriale samenhang en leefbaarheid. Dit vraagt aandacht in de vervolgstappen, zowel op bestuurlijk niveau als door het gesprek aan te gaan met de inwoners in het gebied om een gemotiveerde keuze te maken.

Financiële analyse: eerste beeld van onzekerheden

Gooise Meren kan alle varianten tot 2027 feitelijk dragen vanuit het oogpunt van 'beschikbare, wettelijke ruimte' (nog geen maximale OZB). De omvang van de opgave na 2027 is hierin een onzekere factor. Dit vraagt een bewuste afweging en keuze in wat we verantwoord vinden. Variant II (Gooise Meren – Wijdemeren) heeft aanzienlijk meer impact op de financiële positie van Gooise Meren dan variant III (Wijdemeren opgesplitst) en lijkt daardoor niet verantwoord. We kunnen in gesprek gaan met provincie en rijk voor extra bijdrage, dat zullen echter altijd incidentele middelen zijn en geen structurele inkomsten op de begroting.

Organisatiecultuur met voldoende absorptievermogen

De organisatie van Gooise Meren is voldoende stabiel en heeft, mede uit ervaring door de vorige fusie, meer dan voldoende absorptievermogen om een lichte samenvoeging aan te gaan. Bovendien biedt dit ook kansen voor het creëren van een meer robuustere organisatie.

Communicatie en participatie bij de volgende stap

In de volgende fase (herindelingsontwerp) wordt communicatie en participatie als volgt ingericht (waarbij ruimte is om andere mogelijkheden te overwegen):

- Uitgebreide raadpleging op het concept-herindelingsontwerp en de bijbehorende consequenties van inwoners en ondernemers;
- Gerichte advisering op deelonderzoeken via expertmeetings, in samenwerking met wijkplatforms en ondernemersverenigingen;
- Brede communicatie om alle relevante doelgroepen te bereiken.